

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1899. Leto XVI.

Obseg: Prasičje pleme na Dolenjskem. — Splošna kletarska opravila — Iz izvršilnega (eksekucijskega) reda. — Gnoj in gnojenje (Dalje.) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Prasičje pleme na Dolenjskem.

Malo je krajev v Avstriji (seveda tostran Litve), kjer bi se s prasičjo rejo tako močno pečali, kakor se pečajo gospodarji na spodnjem Dolenjskem, zlasti na Krškem polju in v sosednjih krajih. Tukaj je prasičja reja res znamenita.*) Ta pokrajina izredi vsako leto na tisoče prasičev, ki se prodajo na vse strani Kranjskega, pa tudi v druge dežele. Največji trgi in semnji za te prasiče so v Novem Mestu, potem pa v Št. Jarneju, v Škocijanu in v Drnovem.

Krško polje se prične pod Belo Cerkvijo in se razteza najprej ob obeh straneh Krke, od Kostanjevice naprej pa ob levem njenem bregu tja doli do Save in Krškega. Proti jugu ga mejé visoki Gorjanci, na severno stran pa prijazne vinske gorice raške in druge. Celo polje je kakih 22 kilometrov dolgo in 7 kilometrov široko. Sredi Krškega polja se razprostira dóbrava „Krakovo“. Ta obširni hrastov gozd sega na zapadni strani do Račne in Radulje, na vzhodni pa do Ženiše in Velike Vasi.

Po vsem tem polju je prasičja reja najvažnejša kmetijska panoga. Zlasti močno je pa razširjena tostran Krakovega, po Št. Jernejski ravnini, ki je tudi rodovitnejša kakor je ona onostran Krakovega doli do Save. Tod redijo gospodarji po 3 in 4, premožnejši pa tudi do 6 plemenih svinj. Vasi po teh krajih imajo pa tudi značilno lice. Vse je v plotovih in ograjah, povsodi so

lese in prelazi. Vsaka domačija je ograjena, da se pasejo prasiči, bodisi po sadnih vrtovih okoli doma, ali pa v posebnih češpeljnjakih, ki se nahajajo poleg doma.

Že večkrat bi si bil rad ogledal nekoliko bliže to znamenito prasičjo rejo, ali še le v minulem poletju sem dobil priliko za to. Obiskal sem zaradi tega le najvažnejše kraje tostran in onostran Krakovega. Bil sem najprej v Hrovaškem Brodu, v Meršečji Vasi in na Jameškem, potem pa v Raki, v Veliki Vasi, v Drnovem, v Górici, v Hrastju, v Cerkljah, v Št. Jerneju, v Spodnji Stari Vasi, v Brezovci in v Dobravci. V krškem okraju sem potoval z gosp. živinozdravnikom T. Wirglerjem iz Krškega, ki mi je kar najprijaznejše razkazal vse potrebno in mi je marsikaj pojasnil.

Povsodi sem se v prvi vrsti zanimal za prasičje pleme, potem seveda pa tudi za ureditev reje in način reje.

Kar se tiče plemena, so prasiči po Krškem polju tako zenačeni v oblikah, v barvi in v drugih lastnostih, da jih izlahka razločuješ od drugih plemen. Dolenjci jim pravijo pasasti prasiči, ali pa tudi prekasti prasiči, ker so take barve. Po sredi života imajo namreč belo liso, ki objema život kakor kak pas, drugod so pa črni. Zadnji konec je zmeraj čisto črn, prednji konec je pa bolj ali manj bel. Bele lise se nahajajo tudi lahko po prsih, po vratu, po glavi in po prednjih nogah. Res da se ti prasiči razločujejo od drugih plemen že po barvi, vendar je barva sama na sebi premalo značilna, in zato bi bilo umestnejše, ako bi to pokrajinsko pleme imenovali raje po kraju, v katerem se nahaja, in mu nadéli ime krškopoljski prasiči. Tako bi jih gotovo imenovali tudi drugod, in najbrž tudi že pri nas, ko bi se za opisovanje pokra-

*) Po statističnih podatkih c. kr. kmetijskega ministerstva, izdanih v knjigi: „Verhältnisse der Viehhaltung und Viehzucht in Oesterreich, von Fr. Zoepf, Wien 1884 Verlag k. k. Hof- und Staadruckerei“, zavzema kranjska dežela v prasičji reji še le deseto mesto!!

jinskih prasičev tako brigali, kakor se brigajo Nemci ali Angleži, ali pa, ako bi za povzdigo domačih prasičjih plemen tako skrbeli, kakor se skrbi za povzdigo govejih plemen v Avstriji.

Telesne oblike naših krškopoljcev so pa take le: Glava je srednje dolga in bolj ozka z velikimi, dol visečimi ušesi (pod. 4.). Čelo je ravno, takisto tudi rilec, ki je močno razvit in pripraven za pašo. Vrat je precej kratek in močen. Život je dolg, srednje širok in dokaj raven. Hrbet in ledje je nekoliko krivo, a le za spoznanje, in sicer najbolj zaradi tega, ker je zadnji konec nekoliko višji kakor sprednji. Križ je dolg, podrt in take oblike, če ga pogledaš od zadej, kakor kaka podolgata buča. Noge so srednje visoke in prej drobne kakor debele. Krača in pleče sta močno razvita. Koža je tanka in na redko porastena s finimi ščetinami, tako da se povsod vidi skozi ščetine. Ušesa so pobešena in prav malo porastena, češče skoraj gola. Rep je dolg, tanek in zviti.

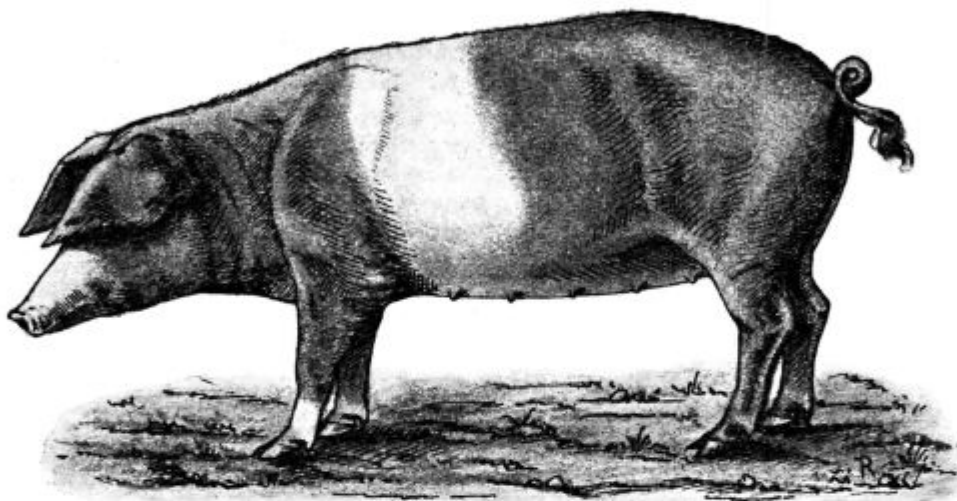
Krškopoljski prasič je v obče krotke in trdne nravi. Svinje imajo po 10—12 sescev in skoté pozneje tudi po toliko praset. Mladice rode 5 do 7 praset. Svinje so torej rodovitne, pa tudi mlečne in znane kot dobre in skrbne dojke.

Svojim mladim niso sovražne in skoraj nikdar se ne primeri, da bi se jih svinja polotila. Tudi se ne zgodi, da bi jih polegla, tako je skrbna in pazna. Tudi mrjasci so krotke, pri tem pa živahne nravi.

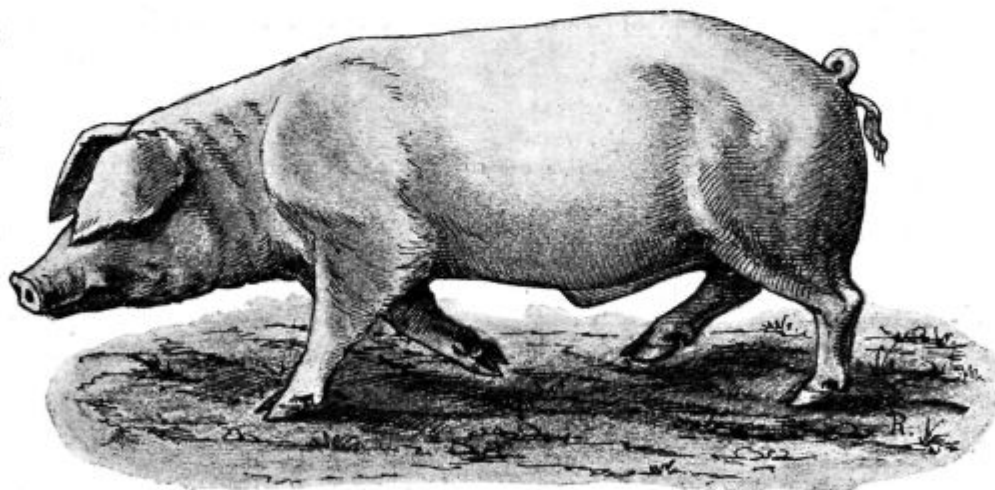
Prasiči tega plemena so zelo ješči in rastni. Leto stariše tako zre, da tehtajo po 125 kg in več. Taki pršutniki so najbolj cenjeni v trgovini zaradi finega mesa. Starejši prasiči se opitajo do 250—300 kg žive teže in dajo dosti masti.

Zaradi teh odličnih lastnostij, zlasti pa zaradi svoje prikladnosti za prasičorejne razmere na Krškem polju, je to pleme tako priljubljeno, da si ondotni kmetovalci ne želé boljšega. Vender so je že tu in tam naprednejši gospodarji začeli mešati in križati z jork-

širskim plemenom. Poskušnje z dobrimi jorširskimi plemenjaki se niso slabo sponesle. Križanci se hitro poznajo po obilnejših oblikah, zlasti po širšem životu (po širši glavi, širšem vratu in širšem hrbtu) in krajših nogah (pod. 5.). Z dobrimi jorkširci se da po dosedanjih izkušnjah tako močno izpodrivati domača kri, da se dobe križanci, ki so po barvi in vnanjosti, pa tudi po ostalih lastnostih popolnoma podobni jorkšircem. Vender se tako izpodrivanje domače krvi in domačega dobrega plemena ne priporoča, ker se jorkširci zaradi svoje mehke nravi ne prilagajo povsem razmeram na Krškem polju. Uspehi, ki so se dosedaj dosegli in se

Podoba 4.

Podoba 5.

še dosežejo s čistostokrvnimi jorkširskimi plemenjaki, nimajo in ne morejo imeti trajne vrednosti. Zaradi tega bo kazalo, da v bodoče zboljšujemo telesne oblike domačih prasičev le bolj s pripravnimi križanci domačega in jorkširskega plemena. Prav porabne in lepe take mrjasce sem dobil pri gosp. Vene-tu v Drnovem, pri Krhinu v Brezovici in pri Borse-tu na Dobravci.

Najlepši in trajno dobri uspehi bi se pa tudi dali doseči z domačim plemenom samim, ako bi skrbeli za zadostno število pripravnih mrjascev in bi odbirali za rejo najlepše svinjice, ne pa takih, ki se ne dajo na novo-

meškem trgu ali drugje dobro prodati. Na mrjascih je silno pomanjkanje v teh krajih. Za kričec vzgled naj povem le to, da ni na pr. v Hrovaškem Brodu in Meršečji Vasi nobenega mrjasca, čeprav rede tam kakih 120 starih plemenih svinj. In prav take razmere so tudi drugod. Kako pa naj reja v takih razmerah napreduje? — Ako bi za zboljšanje pokrajinskih prasičjih plemen v Avstriji tako delali, kakor delajo za povzdigo in uveljavljenje govejih plemen, potem bi gotovo ne bilo treba iskati samo tujih in inozemskih prasičjih plemen za zboljševanje, oziroma za izpodrivanje domačih. Prepričan sem, da bi se dobili kakor tukaj tako tudi drugod v Avstriji prav dobri prasiči, a treba se je za nje tako brigati, treba je za

nje tako skrbeti in njih rejo tako pospeševati, kakor se pospešuje na pr. govedoreja in konjereja! R.

Splošna kletarska opravila.

Pri ravnanju z vinom v kleti je mnogo opravil, ki so vedno enaka, bodisi da imamo opraviti z moštom ali z vinom, ali z napravo različnih vin. Ta splošna kletarska opravila, ktera pojasnimo v nastopnih sestavih, so pred vsem polnjenje sodov, pretakanje, zalivanje, precejanje, čiščenje, pasterizovanje, zračenje in žveplanje vina.

A. Polnjenje sodov.

1. Pregledovanje vinske posode.

V vsaki, tudi najbolj urejeni in oskrbovani kleti, v kateri je prazna vinska posoda vedno zažveplana, je treba za polnjenje namenjeno posodo pregledati, če je dobra, t. j. če ima dober duh. Voha se odbije ter se poduha v sod. Ako je v sodu čist duh po žvepleni sokislini, potem zadošča, sod pred polnjenjem dobro izplakniti; ako se pa sluti le najmanjši nepravi duh, moramo sod vnovič prav skrbno očistiti. V ti zadevi delajo vinščaki pogostoma napake, kajti najmanjši ptuj duh dobiva od soda tudi vino, ki vsled tega lahko postane znatno manj vredno. Zadušel vonj in okus po plesnobi sta vinski napaki, ki prihajata le od slabe posode in katerih ni nikoli več mogoče popolnoma izpraviti iz vina.

2. Izbira vinske posode.

V kleti, v kateri so hranjena raznovrstna vina, bela, rdeča, črna, fina in navadna, je samo ob sebi umevno, da je pred polnjenjem sodov treba izbrati pravo posodo; pa tudi v tem pogledu delajo napake. Sod, v katerem je bilo črno vino, se ne sme več rabiti za belo vino, ker se na notranjih straneh sodovih dogrži vedno toliko barvila, da more dobiti belo vino vedno kaj rdečega barvila, kar moramo smatrati za napačno. Če pa vender hočemo, ali če smo prisiljeni, posodo od črnega vina porabiti za belo, potem moramo poprej sod izprati s kropom, kteremu smo dodali 2 do 3 % sode. Pa tudi v tak sod napolnimo prvič le manj vredno belo vino. Pri majhni posodi je moč barvila še večja, ker so notranje stene v razmerju s količino vina večje kakor pri veliki posodi; zato moramo biti pri takih sodih še posebno previdni.

Pri izbiri posode pa ni merodanja le barva, temveč tudi dobrot vina, zlasti glede buketa; tako na pr. gotovo ni pametno, porabiti sod, v katerem je bilo hranjeno kako fino buketno vino, na pr. renški rizling, za kako prav navadno vino, ali celo za petijot. Če ni zadosti posode na razpolaganje, seveda ne moremo dosti izbirati, vender pa pazimo, da pride v eni in isti sod po možnosti podobno vino. Pripomnimo naj, da skušnja uči, da se vsako vino zboljša, ako pride v sod, v katerem je poprej bilo boljše vino.

3. Polnjenje sodov z moštom.

Navadno puščajo, da mošt vre v novih sodih, ker je izkušeno, da se mošt veliko manj navzame lesnega duha, oziroma okusa, kakor pa vino. To utegne zato tako biti, ker se pri vrenju obarja vinski kamen, ki prevleče notranje sodeve stene. Tudi utegnejo nekatere tvarine, ktere je mošt vzel iz lesa, postati pozneje neraztopne in se obore, kakor na pr. čreslovina, ki, spojena z beljakovino, postane neraztopna ter pade na

dno. Zanašati se pa ni posebno na to izkušnjo, kajti mnogokrat v pustem moštu ni spoznati okusa po lesu, dočim se pozneje v vinu odločno pokaže. Biti moramo torej oprezni ter devajmo v nove sode raje manj vredne mošte.

Z moštom ni sodov nikdar napolniti do vrha, ker more mošt vsled vrenja prikupeti do vrha in se pri vehi izcejati. Poprej so bili splošno te misli, da je mošt treba naliti do vehe, češ da dobi priliko, vso nesnago iztrebiti iz sebe; no, to mnenje se je že davno zavrlo, in sedaj raje puščamo po $\frac{1}{9}$ do $\frac{1}{10}$ soda praznega.

4. Polnjenje sodov z vinom.

Če polnimo pozno jeseni ali pozimi v sode mlado vino, ki utegne ob toplejšem vremenu spomladi ali poleti še kipeti, moremo pač sod do vrha naliti, meseca maja alijunija pa ga moramo zopet nekoliko izprazniti, ako hočemo, da ne bomo trpeli škode, da nam ne steče nekaj vina čez sod. Pa tudi popolnoma povreta vina menjajo ob razni toplini svojo telesnino, ki s povišanjem topline tem bolj raste, kolikor močnejša so. Ker pa taka zrela vina navadno hranimo v dobrih kleteh, ktere so precēj enakomerno tople, zato se nam na to lastnost pri polnjenju sodov ni treba ozirati, pač pa pri zalivanju, o čemer se pozneje poučimo.

5. Polnjenje sodov z vinom za prevažanje in razpošiljanje.

Večje sitnosti dela raztezanje vina ob toploti v sodih, kadar jih prevažamo. — Pravilo velja, da je za pošiljatev namenjeno vino naliti do vehe, da ga prejemnik dobi toliko, za kolikor je sod cimentiran. Ako pa na pr. kje na jugu pri 20° topline napolnijo sod ter ga pošljejo na sever, kamor dospe pri toplini 5°, se vino stisne, in kupec more misliti, da je prodajalec dal slabo mero, ali pa, da so po potu vino ukradli. Če se pa voznja vrši narobe, t. j. iz severa proti jugu, morejo sodi pričeti puščati; v takih slučajih je v sodu treba pustiti malo praznega prostora. Sploh naj se vino nikakor ne pošilja v hudi vročini in tudi ne ob hudem mrazu. Drugače je seveda tam, kjer železnice dajejo za prevažanje vina na razpolaganje pozimi zakurjene, poleti pa hlajene vagone.

Pri pošiljanju polnih vinskih sodov je treba luknjo za pipo zabiti z dobrim plutovim zamaškom, veho pa s kratkim pelkom, ali tudi s primernim plutovim zamaškom. Čez obojno v novejšem času radi pribijajo majhne ploščevinaste tablice, ktere ovirajo krajo vina. Kdor dobi vino po železnici, naj ga ne prevzame poprej, dokler ga v njegovi navzočnosti ne pretehtajo, in če se pokaže manjša teža kakor je navedena na voznem listu, zglaši naj se precej pri železnici za povračilo škode.

Pri pošiljavi mošta ali vina, ki še vre, je rabiti kipelne vehe, ki sicer dopuščajo odhajanje ogljikove kisline, zabranjujejo pa krajo. Take vehe se dobe v vsaki trgovini s kletarskim orodjem.

Ker je vinska posoda precēj draga in ker pri vožnji in pri prekladanju veliko trpi, zato je dobro, za njeno varstvo na sod dati blizu vehe dva lesena obroča, po katerih se sod vali, kar izdatno varuje doge pred poškodovanjem.

Za dolgo pot, zlasti ob pošiljanju finega, dragega vina, je dobro, sod vtakniti v drugega iz mehkega lesa, ali pa v vrečo, med oba soda ali pa med sod in vrečo dejati slame. Tak zavoj brani vino pred vročino in mrazom, pa tudi pred krajo, kajti takega soda si nihče

ne bo upal navrtati, ker odvzetega vina ne more nadomestiti z vodo, pa tudi narejene luknje ne več zamašiti.
(Dalje prihodnjic.)

Iz izvršilnega (eksekucijskega) reda.

Lansko leto pričeto razpravo o novih civilno-postopnih zakonih sem moral pretrgati, ker sem v svojem poklicu preobložen z delom. Upam pa, da se mi posreči, da na letošnjih sodnih počitnicah pričeto delo končam. Ali neka stvarina iz izvršilnega reda je, ki je tako potrebna obelodanjenja, da ne gre čakati toliko časa, da pride na vrsto šele v razpravi o izvršilnem redu. —

Znano je, da je doslej vsakdo, ki je imel terjatev vknjiženo na zemljišču, smel to zemljišče dati prodati izvršilnim potom, in naj je on sam dosegel kaj plačila za svojo terjatev ali ne. Najpogosteje se je dogajalo, da ni dobil nič, ali pa vsaj malo. To je čisto naravno. Ako je terjatev na zemljišču dovolj varna, potem je upnik zadovoljen, da mu dolжник plačuje obresti, terjatev samo pa pusti. Ako pa potrebuje glavnic, potem dobi dolжник lahko drugega, ki terjatev prevzame potom cesije in upnika izplača. Drugače pa je, ako terjatev nima več varnosti, to je, da je vknjižena na mestu, pred katerim je uže toliko drugih terjatev, da njegova ni pokrita z vrednostjo zemljišča. Tak upnik terja plačilo in vodi izvrzbo (eksekucijo), meneč, da bo s tem ali prisilil dolžnika, da mu plača terjatev pred prodajo, ali pa bo, da reši vsaj nekaj terjatve, na izvršilni dražbi sam kupil zemljišče, če ne pojde predrago. In ker je tak dolжник gospodarstveno navadno uže tako oslabil, da terjatve ne more plačati, pride posestvo na boben, in običajna posledica je, da upnik, ki ga je gonil, ne dobi plačila. Če je zemljišče sam kupil, rešil je le toliko svoje terjatve, v kolikor je šlo zemljišče pod vrednostjo, v kolikor namreč propadejo predidóče terjatve, ki so bile v pravi vrednosti zemljišča še pokrite. Toda taki slučajji so jako redki, kajti tudi predidóči upniki dražijo toliko časa, da so pokrite njih terjatve. Uspeha torej taka prisilna prodaja nima prav nobenega, pač pa povzroči škodo na vse strani. Upnik, ki ga je priganjal, izgubi svojo terjatev, vrhu te pa še stroške, ki so navadno jako veliki. Predidóči upniki dobijo plačilo svojih terjatev, na katerem jim nič ni, ampak bi bili zadovoljnejši, da terjatev ostane mirna, vknjižena na zemljišču, dolжник pa plačuje obresti. Dolжник sam pa, — ta mora zapustiti s svojo družino dom, in prihodnje dni ga vidimo — pometati ulice v mestu. Zadnja pesem je tedaj izguba in škoda na vse strani, dolжник pa brez strehe in doma.

Ni pa le v korist narodnemu gospodarstvu, ampak naravnost v korist države je, da se kmet obdrži na svoji zemlji in se ne podi po nepotrebnem z nje ter se tako delajo reveži občinam.

Leta misel je tudi vodila našo vlado, ko je v načrtu izvršilnega reda, kateri je leta 1895. izročila državnemu zboru, določila, da prodaja zemljišča ne bodi dopustna, ako terjatve, ki so vknjižene pred terjatvijo onega upnika, ki zahteva plačilo in vodi eksekucijo (po besedilu zakona ga imenujemo zahtevajočega upnika), ne pridejo do plačila. Toda te nedopustnosti ni izrekla za vsak način, ampak samo za slučaj, da kateri poprejšnjih upnikov to zahteva. Če nihče teh ne stavi te zahteve, potem se zemljišče prodá, naj so terjatve predidóčih upnikov pokrite ali ne, naj

dobi zahtevajoči upnik plačilo za svojo terjatev ali ne. Način, kako uveljaviti tako zahtevo, pa je določila takó-le: Takrat, ko se vrši dan ali narok pri sodnji, na katerem se ugotovijo pogoji, pod katerimi bo posestvo na dražbi prodati, sme vsak, zahtevajočemu upniku predidóči upnik staviti predlog, da se bremenski stan zemljišča, to je visokost vseh pred terjatvijo zahtevajočega upnika vknjiženih terjatev dožene, in ako se pokaže, da po vrednosti zemljišča, ktera se je dognala s sodno cenitvijo, ki se je do takrat uže izvršiti morala, ne pridejo vse predidóče terjatve in tudi polovica terjatve zahtevajočega upnika do plačila, se mora vsa eksekucija ustaviti. V ti obliki je sprejela to določbo tudi permanentna komisija državnega zbora, ki je bila postavljena v posvetovanje o vladni predlogi in je spremenila samo to, da je dovolj, ako 10. del terjatve zahtevajočega upnika pride do plačila. Uže v času, ko je načrt zakona bil predložen gosposki zbornici, se je oglasil Grabmayer, odvetnik v Bolcanu, z znamenito svojo knjigo „Landwirtschaft und Realexecution“, in po naročilu odvetniške zbornice v Bolcanu kmalu na to še s posebno spomenico, ktero je ta odvetniška zbornica predložila gosposki zbornici. V navedeni knjigi in v spomenici Grabmayer glede stvarine, ktero razpravljamo, z ognjevito besedo in neovrgljivimi dokazi zlasti to-le naglašá: Cenitev je premalo zanesljiva podloga za to, da bi se z gotovostjo moglo dognati, ali pridejo vse predidóče terjatve do plačila ali ne. V najredkejših slučajjih se proda ravno za cenilno vrednost, ampak za manj ali pa za več. In če bi se prodalo za več, potem se je vzela zahtevajočemu upniku naravnost njegova terjatev. To, da se zemljišče ne sme prodati, ako predidóče terjatve in vsaj del terjatve zahtevajočega upnika ne pridejo do plačila, je javno-pravnega značaja, in zato nikakor ne gre, da bi bilo odvisno le od volje predidóčih upnikov, ali naj se izvršba ustavi ali ne, ampak uradno je treba na to paziti in dognati bremenski stan. Odsek gosposke zbornice in takozvana vkupna komisija (obstoječa iz členov gosposke in državne zbornice) bi bila sprejela določbe, kakor jih je predlagal Grabmayer, toda tu se je oglasila vlada in je na kratko izjavila, da ne more dopustiti, da bi se bremenski stan uradno ugotavljal, ker bi sodniki bili potem z delom preobloženi.

In tako se je sklenil zakon, ki predpisuje, da je bremenski stan le tedaj ugotoviti, ako to zahteva kak zahtevajočemu upniku predidóč upnik. To zahtevo pa mora staviti tekom 8 dnij potem, ko je bil obveščen o dovolitvi prisilne dražbe. Ako se je vsled takega predloga ustanovil bremenski stan, potem sme vsak zahtevajočemu upniku predidóči upnik pri dražbenem naroku potem, ko je dražba končana, ugovarjati, da bi se dotično zemljišče domaknilo onemu, ki je največ ponudil, če njegova (upnikova) terjatev na podlagi bremenskega stanu ne pride do plačila. In sodnik mora potem domik (Zuschlag) odreči, in zahtevajoči upnik mora vse stroške, kateri so mu doslej narastli, sam trpeti.

Vidi se torej, da zakon ustanovitvi bremenskega stanu ni hotel pripoznati javno-pravnega značaja, ampak ga je prepustil skrbi udeležencev.

Ker pa je tako važno, da posestva ne pridejo na boben zaradi neizterljivih terjatev in da poprejšnji upniki ne trpijo škode na svojih terjatvah, zato bodi skrb upnikov samih, da se kolikor mogoče poslužujejo pravice do ustanovitve bremenskega stanu. Kadar kak

upnik dobi sklep sodnije o dražbi zemljišča njegovega dolžnika, naj premisli, ali pride njegova terjatev do plačila ali ne. Če dvomi o tem, potem naj zahteva ustanovitev bremenskega stanu. S tem koristi sebi, potem upnikom, katerih terjatve so vknjižene pred terjatvijo zahtevajočega upnika (kajti, kakor povedano, ima vsak tak upnik pravico ugovora proti domiku posestva najboljšemu ponudniku) in končno dolžniku samemu, ker se mu posestvo ne bo moglo prodati zaradi terjatev, ki ne pridejo do plačila. Kavčnik.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

II.

Zgodovinske črtice o gnojenju.

Že omikani narodi starega veka so gnojili zemljo; hlevski gnoj in gnoj, nabran na pašnikih, sta jim bila sredstvo za povečanje rodovitnosti tal. Pri Egipčanih je bila živinoreja zanemarjena, ker je Nil vsako leto polja preplaval in jih pognojil z blatom, tako da živalski gnoj ni bil potreben.

Judje so že poznali gnojenje; rabili pa niso samo živalskih odpadkov, ampak so tudi vstiljali slamo, da je bilo več gnoja. Tudi so zganjali živino na določen kraj, da je s svojimi odpadki pognojila zemljo, človeško blato pa so porabljali pod imenom „gnojilni prah“.

Grki in Rimljani so menili, da mora zemlja najprej mirovati, da si pridobi novih močij. Rimljani so gnojenje s hlevskim gnojem zelo čislali; to se razvidi iz tega, da so stavili Sterkulija med bogove, ker je baje on vpeljal rabo hlevskega gnoja. Kot rudninski gnoj so poznali apno, lapor in lesni pepel; tudi je bilo v navadi gnojenje z volčjim bobom (z lupino), kterege so podoravali zelenega.

Kako visoko so cenili gnoj, razvidimo lahko iz rimskih knjig o poljedelstvu.

Tako na pr. pravi pisatelj Kolumela:

„Edino izdatno sredstvo za vsako zemljo je gnojenje; na ta način se zopet povrne zemlji moč, katero je poprej izgubila. Troje vrst gnoja imamo; najboljši je ptičji, za tem človeški, tretje mesto zavzema živinski. Pa tudi med zadnjim je treba razločevati. Osloviski gnoj je najboljši, za tem pride ovčji, potem kozji in naposled konjski in goveji; svinjski gnoj je najslabši.“

Iz tega lahko razvidimo, kako je poljedelec že pred 2200 leti s pozornim opazovanjem prišel na pravo pot, ne da bi bil kaj vedel o kemiji.

Tudi so polja gnojili s pepelom, in „onostran Pada“ — pravi Plinij — poraba pepela tako ugaja, da ga raje rabijo, kakor gnoj vozne živine“.

Kolumela je napisal naslednje jako važne stavke: „Velikaši v državi tožijo sedaj o nerodovitosti njiv, sedaj o nestanovitnosti vremena, ki je dlje časa neugodno vplivalo na poljščino; drugi menijo, da je zemlja vsled prevelike rodovitnosti v prejšnjih časih izčrpana in da je vsled tega izgubila svojo moč. — „Toda“ — nadaljuje Kolumela „noben pameten človek se ne bo dal prepričati, da je zemlja ostarela kakor ljudje; nerodovitnost izvira marveč le iz našega početja, ker poljedelstvo prepuščamo svojevoljnosti nerodnih hlapcev.“

Že za časa Kolumele so pridelovali samo štirikratno seme, kajti malemu kmetu je primanjkovalo po-

močkov, s katerimi bi bil mogel svojemu polju ohraniti rodovitnost. Njive so prišle veleposestnikom v roke. Ker so pa sužnji, seveda kakor brezplačne delavske moči, opravljali kmetijska dela, bili so pridelki tudi pri najmanjši porabi gnoja bogati; vendar pa so bila polja vsled stoletnega izplenjevanja zemlje zdelana in izčrpana, in rimska država je propadla v najgroznejše in najstrašnejše razmere, v kakeršne sploh more priti kak narod.

V 15. in 16. stoletju so za gnojenje njiv v prvi vrsti rabili hlevski gnoj, mešanec, gnojili so z zelenjem in s pepelom. Še do 17. in 18. stoletja so smatrali za pravilo, da je mrzlo zemljo treba gnojiti z gorkim, suho zemljo pa z vlažnim gnojem itd. . . .

V tem času so pa še zelo dvomili, jeli ne škoduje gnojenje z gnojem v tem oziru, da smrdeči sokovi gnojevi preidejo v pridelke, kar je trdilo mnogo modrijanov.

Vsled napredka prirodoznanstva početkom 19. stoletja, posebno kemije, ki nas je poučila o sestavi zemlje, rastlin in zraka, so začeli pridno proučevati tudi kemijske pojave v zemlji, nanašajoče se na kmetijstvo, zakone o gnojenju, rastlinski in živalski hranitvi.

Splošno je bilo v tem času mnenje, da je sprstenina (črnica, humus) najbistvenejši del rastlinske hrane, da morejo rastline vživati le organske snovi in da rudninske sestavine zemlje niso redilne snovi, ampak da le pospešujejo dovajanje organskih tvarin.

Mislili so, da je rodovitnost zemlje neizčrpna, če si le kmetovalec prav sporedi rastline in pravilno obdeluje zemljo. Mislili so, da je mogoče zemljo oploditi neomejeno, če se le pogosto sejejo take rastline, ki v zemlji puščajo po veliko korenin in drugih ostankov in na ta način množe sprstenino, kakor domača in nemška detelja.

Teorijo o sprstenini je kmalu zamenila teorija o dušiku, ki je učila, da je vir vse rodovitnosti dušik. Izredni uspehi, ki jih je pri gnojenju imela raba gvana, ker je povečevala rodovitnost zemlje, so pridobili dušikovi teoriji mnogo privrženecov.

Veliki kemik Just pl. Libig je pa dokazal napačnost sprsteninske in dušikove teorije ter je dognal, da je rodovitnost zemlje odvisna od zaloge rudninskih rastlinskih hranil, nahajajočih se v zemlji, dočim je tvorilec organske rastlinske snovi, ogljikove kisline, dušika in vodene pare, dosti v zraku.

Libig je učil, da je treba zemlji povrniti vse one rudninske sestavine, ktere smo ji vzeli v žetvi (v pridelkih), ako hočemo, da nam ostane trajno rodovitna.

Vse rastline potrebujejo istih rudninskih snovij, toda v različni množini in ob različnem času.

Hlevski gnoj deluje vsled tega, ker ima v sebi nezgorljive pepelne sestavine; njega učinek je odvisen od teh tvarin.

Libig in šola, od njega ustanovljena, sta nam razjasnila pojave rastlinske in živalske hranitve in sta tako postavila kmetijstvo na trden znanstven temelj. Libigu gre zasluga, da so kmetijstvo začeli bolj čislati in da o njem znanstveno poučujejo na visokih solah.

Skoro ob istem času, ko je deloval Libig, ta veliki prenovitelj kmetijstva, so postali bolj znani gvanski skladi južne Amerike in skladi kalijevih solij pri Štasfurtu. Ker so se Libigovi nauki vedno bolj razširjali, je stopilo kmetijstvo v dobo umetnega gnoja.

Od leta 1840. do 1850. so menili evropski kmetovalci, da je gvano ono sredstvo, s katerim si polje narede plodno. Ko je pošlo gvano, so začeli gnojiti s človeškimi in živalskimi kostmi.*) Dočim se na Nemškem gnojitev s kostmi in z gnojem, iz njih narejenim, ni mogla udomačiti, uvozili so na Angleško 60,000.000 stotov kostij ter so jih porabili kot umeten gnoj.

Polagoma so zasledili nove vrste gnojil, na pr. čilski soliter, spreminjali so kosti, kostno oglje, kostni pepel in rudninske fosfate (fosforite) s pomočjo žveplene kisline v superfosfate in so končno spoznali, da je dobro gnojilo žlindra (Tomasova žlindra), ki nastaja pri čiščenju litega železa. Tako je nastal popolnem nov obrt, začelo se je tvorniško izdelovanje umetnih gnojil.

Umetna gnojila ne preprečujejo samo obubožanja zemlje na redilnih snoveh, marveč pomnožujejo pridelke, če jih rabimo v pravi meri; istotako je mogoče, že zelo obnemoglo in izžeto zemljo spremeniti zopet v rodovitno.

Vender tudi Libigova rudninska teorija ni bila brez napak, ker namreč zametuje gnojenje z dušičnatimi gnojili, ker baje rastlinam zadošča dušik, ki je v zraku. Ko je bila prišla ta pomota na dan, je bilo dolgo časa razširjeno nasprotno mnenje, da je dušik v zraku popolnem brez koristi za rastline. Pa tudi to mnenje se je pokazalo, da ni resnično. Še le v novjšem času so znanstvene preiskave in dejanske izkušnje dognale, kakšnega pomena je dušik v zraku, ko so namreč razrešili zagonetko gnojenja z zelenimi rastlinami.

Gnojenje z zelenimi rastlinami je bilo znano že v davni preteklosti, in morebiti je imelo večjo veljavo kakor dandanašji. Izkazalo se je, da so že pred več ko 2000 leti znameniti rimski kmetovalci učili stvari, katerih mnogi naši kmetovalci še danes ne vedo.

Tako na pr. piše rimski pisatelj Kolumela: „Izmed sočivja naj pride v prvi vrsti volčji bob v pošte, ker potrebuje najmanj dela, ker je najcenejši in izmed vsega semenja najpripravnejši za zemljo; za izsesana tla je volčji bob najboljši gnoj, raste pa tudi na nerodovitnih tleh. Volčji in navadni bob, grah, leča in grašica baje gnoje zemljo.

Verjamem, da sta volčji bob in grašica dober gnoj, toda treba jih je pokositi zelene in podorati, dokler še nista suha.“

Leta 1881. je trdil Šulc (Schulz), posestnik na Lupicah, da sočivje (grah, bob, leča, grašica, detelja itd.) lahko použiva dušik iz zraka, in je je imenoval „nabiralca dušika“; nasprotno je pa imenoval žita, krompir, peso in druge rastline, ki se ne morejo okoriščati z zrakovim dušikom, „použivalce dušika.“

Helriglu (Hellriegel), načelniku kmetijskega preskušališča v Bernburgu, se je posrečilo dokazati na podlagi uzornih znanstvenih poskusov, da metuljnice lahko prosti dušik iz zraka spreminjajo v organske dušičnate spojine, v beljakovine, in sicer s pomočjo majhnih gomolov, ki se jim delajo po koreninah. Ko so to novo dušikovo teorijo spoznali, izvajali so iz nje naslednjo, za kmetijstvo zelo važno pravilo, da namreč metuljnice (sočivje) ne potrebujejo gnojenja z dušičnatimi gnojili in da moremo te rastline, če jih podorjemo zelene, smatrati za izdatno dušičnato pogno-

jitev, ki ima vrhu tega še to prednost, da zboljšuje zemljo s tem, da ji dá sprstene.

Odkar so po znanstvenih preiskavah pravilno raztolmačili dejstva in pojave v kmetijstvu, t. j. v obrtu, ki se opira na porabo prirodnih sil, dejstva in pojave, katere so jim nudile izkušnje, prišlo je tudi kmetijstvo do tega, da more prirodne sile preudarno porabljati v svoje namene.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 1. vprašanje: Gospod dr. Vošnjak v Sl. Bistrici nas je opozoril, da dr. Berch v svojem vinarskem koledarju omenja **duh po gnoju v vinu**. Imenovani pisatelj poroča, da so blizu Pariza silno močno gnojili trtam s stranišnim gnojem in da je vino dobilo duh po njem. Ta duh se pa da odpraviti z večkratnim pretakanjem vina, zlasti v zažveplane sode. — Da pride duh v vino, zdi se nam le tedaj mogoče, ako so trte med rastjo prav močno polivali z gnojnicjo, kajti Babo-Mach pišeta v svoji klasiški kletarski knjigi, da ni resnično, da bi duh ali okus gnoja, ki se spravi pod zemljo, prešel v vino. Tudi mi poznamo velik latnik ob zidu stranišča, čegar korenine segajo naravnost do odpadkov, pa ne grozdje in tudi ne vino nista imela nikdar najmanjšega duha ali okusa po gnoju.

Vprašanje 12. Tu pri nas v Italiji napada neka bolezen silno močno breskve, zlasti listje in mladike; isto tako neki mrčes črešnje, in sicer uniči cvetju vse listje. (I. H. v B.)

Odgovor: Breskve napada več vrst gliv, med katerimi nekatere zelo škodujejo. Najboljše sredstvo proti njim je dobro in večkratno škropljenje z raztopino modre galice, pomešano z apnom. Če je listje zavito, zgoraj rdeče, spodaj pa belkasto, napadla je je gliva „*exoascus deformans*“, t. j. breskve so kodrave. Ako v tem slučaju škropljenje ne izda, porežite napadene vršičke ter jih sežgite. — Mlado listje črešnjevca drevja žre ličinka črešnjevca grizlice (*eriocampa adumbrata*). Sredstva proti ti škodljivki so: Globoko okopavanje zemlje okoli debla zgodaj spomladi; žveplanje listja ali škropljenje z žveplanim kalijem (en del na 500 delov vode).

Vprašanje 13. Nameravam jajca dolgo časa hraniti, zato vprašam, kateri način je najboljši, katera jajca, pomladanska ali poletna, je najbolje hraniti, in ako priporočate apno, kako se to priredi? (A. K. v C.)

Odgovor: Da bi bila kaka jajca boljše za hranjenje, t. j. da bi se dlje časa držala, to je le mnenje, ki ni podprto z nobenim dokazom. — Najboljša sredstva, jajca ohraniti, so naslednja: 1.) Vkladanje jajec v prav suho in drobno kameno sol v primernem zaboju; ki se hrani v prav suhi shrambi. Ko je zaboj poln, se zabije, obrne in se odbije dno, da pridejo k porabi najstarejša jajca. 2.) Jajca se skrbno namažejo z vazelinom. To sredstvo je dobro, a zelo zamudno. 3.) Jajca se hranijo v apnenem beležu, ki ima nekako tako gostost kakor kakšna redka kuhana kaša. Apnen belež pa dá jajcem neprijeten okus; zato taka jajca niso perabna za fino pecivo ali za močnate jedi. 4.) Jajca se hranijo v raztopini vodotopnega stekla. To sredstvo je najboljše, ima pa nedostatek, da takih jajec lupina pri kuhanju poči; vender se da to preprečiti, ako se jajca pred kuhanjem previdno nabodejo z močno iglo. Ker je ta nedostatek zelo brezpomemben in se mu lahko odpomore, in ker drugače raztopina vodotopnega stekla jajca najbolje ohrani, zato je to sredstvo najbolj priporočeno.

Vprašanje 14. Ali je dobro, trtam gnojiti že pri saditvi z umetnimi gnojili, in kako? (F. K. pri L.)

*) Velika bojišča izza Napoleonovih vojsk so dajala angleškemu obrtu tvarino za izdelovanje kostne moke; tako je bilo na pr. poslanih samo leta 1822. 330.000 meterskih stotov kostij na Angleško!

Odgovor: Dobro predelan in goden mešanec gre rabiti pri saditvi trt; drugače pa gnojenje v prvem letu ni umestno. Kako se z umetnim gnojem gnoje vinogradi najdete popisano v Gombačevi knjigi „Novo vinogradništvo“, ktero dobite pri naši družbi za 40 kr. s poštnino vred.

Vprašanje 15. V katerem času je dobiti iz borovčevih storžev seme? (B. M. v D.)

Odgovor: Borovi storži zore meseca oktobra drugega leta, krilato seme pa prične izpadati šele meseca marcija ali aprila tretjega leta. 1 hl storžev da 1 kg semena.

Vprašanje 16. Pri naši podružnici je bil nastavljen poseben delavec, ki je delal pri zadržanih strojih. Zavarovan je bil pri delavski zavarovalnici proti nezgodam v Trstu, in ko se je ponesrečil, nakazala mu je zavarovalnica še le od 5 tedna naprej za čas, dokler se zira, polovično mezdo. Kje bi moral biti delavec zavarovan, da bi dobil plačano tudi za prve 4 tedne svoje bolezni? (A. R. v B.)

Odgovor: Pri zavarovalci v Trstu je delavec zavarovan le proti nezgodam; da pa dobi v slučaju nezgode ali bolezni sploh kaj plačila, pa mora biti vpisan v okrajno bolniško blagajno, v Vašem slučaju v Ljubljani.

Vprašanje 17. Na sadnem vrtu imam več dreves, ki imajo take bule in zajede, kakor poslani Vam vzorec. Kakšna bolezen je to in kako jo je mogoče odpraviti? (A. T. v M.)

Odgovor: Te bule in rane na jablanah povzroča krvava uš. Krvava uš se zatira na ta način, da se spomladi, ko se pokaže, po možnosti uničuje in sicer s trdo krtačo, s katero se mečkajo uši v razah. Zalega se spozna na beli volni, v katero se uš zadela. Uspešnejšega sredstva od trde krtače ni, kajti vsa priporočena sredstva so za nič; ali so preslaba, da uši ne umore, ali pa premočna, da pogine z ušjo vred tudi namazani del drevesa. Najboljše sredstvo proti krvavi uši je, drevje pridno snažiti, je mazati jeseni z apnom in s krvjo, da deblo in veje dobe gladko lubad, in pa gnojiti, da more drevje s pridom klubovati napadom krvave uši.

Vprašanje 18. Pri nas zahtevajo nekaj let sem, da mora biti vino zadacano, ktero se kupi od vinskega trgovca in se porabi na ženitovanju v kmetskih hišah. Ali je to postavno? (I. H. v Ž.)

Odgovor: Vinski trgovec in pridelovalec vina nimata zadacanega vina, pa ga tudi ne smeta prodajati v manjših količinah kakor 56 l (1 vedro), drugače sta podvržena daci in kazniva če ravna drugače. Vsak zasebnik more tedaj kupiti 56 l ali več nezadacanega vina pri vinščaku ali pri vinskem trgovcu, in če to vino porabi za dom, t. j. ga ne prodaja, mu tudi nihče ne more daca predpisati. Če torej v ženitovanjski hiši kupijo najmanj 56 l vina, ktere ga svatje spijo, ne sme nihče tega vina zadacati. Pri Vas na Gorenjskem je pa reč drugačna. Stroški za vino se razdele med svate, s tem se pa vino prodaja na drobno, zato je od tega vina plačati dac in tisti, ki to preskrbi, je celo kazniv, ker je brez pravice točil vino na drobno.

Vprašanje 19. Kakšno živo mejo naj zasadiš na ilovnatem svetu, ktere ga sem jeseni prerigolal. Rad bi zasadil krepkih smrečic, ker mi taka reč ugaja zaradi trajnega zelenja, dočim gabrove in druge reči nimajo teh lastnosti. Če pa svetujete gabrov in glogov plot, pa prosim sveta, kako gosto naj sadim, kje dobim sadike in kteri čas je najprikladnejši za sajenje? (Fr. P. pri Sv. I.)

Odgovor: Smrekova živa meja je res lepa in tudi zelo gosta. Vsled porezovanja vrhov pa se smreke semtertja rade posuše in nastali prazni prostori se silno težko na novo zarastejo. Isto je pa tudi pri drugih mejah, razven pri glogovi. Glogove sadike dobite pri W. Klenertu v Gradcu; naročite pri njem cenik, v kterem je ob enem navodilo za napravo živih mej.

Vprašanje 20. Imam leto starega junca, kteremu se je naredila na gornjih čeljustih pod ošesom bula, ktera postaja vedno večja ter je trda in nepremična. Pri nas imenujemo take bule mramor. Ali je ta bolezen ozdravljiva, koliko časa trpi in ali je meso take govedi užitno? (I. P. v I.)

Odgovor: Ta bula je nastala vsled vnetice kostne kože ali kosti, ali pa vsled udarcev in poškodovanja kosti, da je potem prišla rasti morska kost Nobenega ne morete sami zdraviti, temveč morete poklicati živinozdravnika. Če je bula nastala vsled vnetice kosti ali kostne kože, je zdravljenje zelo težko. Morska kost pa ni nič nevarnega ter kazi le vnanost. V obeh slučajih taka bula prav nič ne vpliva na užitaost mesa.

Vprašanje 21. Imam kravo, ki sedaj daje grenko mleko, ktere ga smetana se ne da umesti. Kaj je temu vzrok in kako odpravim? (G. K. v Ž.)

Odgovor: Uzroki grenkemu mleku, iz ktere ga se le težko dá narediti surovo maslo, ki je pa žarko in neužitno, morejo biti različni, kakor na pr. krma, razkrojljive glive in notranje bolezni, zlasti v prebavilih. V zadnjem slučaju pride žolč s krvjo v mleko. Bolezen na jetrih je navadno vidna na kravi, in sicer je belo v kravjem očesu rumenkasto; isto tako kažejo tako barvo jezik. Meso ob zobeh, vime in sploh vsa tanka bela in malo obrastena koža po životu. Če opazite na kravi taka znamenja, potem pojdite k živinozdravniku, da Vam dá navod in zdravila za zdravljenje. Pismo se tako reč ne da opraviti.

Vprašanje 22. Moj konj si vedno drgne rep in grivo, vsled česar izgublja žimo. Skušal sem uže razna sredstva brez vsakega uspeha. Nekteri trdijo, da so v repu molji, zato prosim sveta, kaj mi je storiti in kako pospešim rast grive? (I. P. v B.)

Odgovor: Če si konj drgne rep ali grivo, prihaja to na vsak način od tod, ker ga srbi. Srbenje pa morejo povzročiti grinje ali pa uši. Najbrž ima Vaš konj uši, ker mu izpada žima. Ušij poznamo dve vrsti, in sicer prave uši, ki sesajo kri, in uši, ki jedo kožne luske, lase, dlako, grivo itd. Konj ima na repu in v grivi uš druge vrste (latinski trichodectis pilosus), ki mu razjeda žimo ter povzroča srbenje, in vsled tega se konj drgne. Skušite izpirati rep in grivo z močno tobakovo vodo ($\frac{1}{4}$ kg tobaka skuhaite na 5 l vode), in sicer več dni zaporedoma, da se uničijo tudi uši, ki se pozneje izležejo iz gnid. Rast repa bo po odpravi ušij sama od sebe boljša, vendar jo pospešite z izmivanjem in česanjem repa.

Gospodarske novice.

* Slovensko čebelarstvo bo imelo svoj občni zbor v četrtek, 16. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne v „Katoliškem Domu“ v Ljubljani (Turjaški trg) v dvorani, kjer je bil lani občni zbor c. kr. kmetijske družbe. Čl. gg. udje tega društva se uljudno vabijo k obilni udeležbi.

* Glede oddaje umetnih gnojil, oziroma njih cene v l. 1899. danes ne moramo sporočiti še nič gotovega čl. gg. udom, ker družba še ni sklenila za vsa gnojila kupnih pogodb. Kajnit obdrži lansko ceno, t. j. 2 gld. 60 kr. za 100 kg, morda bo pa še cenejši. Izdelovalci Tomasove žindre imajo pa med saboj kartel, vsled ktere ga so ceno tako zvišali, da bi prišel vsak kilogram fosforove kisline na 17 kr. v Ljubljano postavljen, torej po ceni, po kateri je ne moremo in ne smemo našim udom ponuditi in to tem manj, ker imamo uže zagotovljeno veliko cenejšo fosforovo kislino. Ako ne bomo mogli doseči primerne cene za Tomasovo žindro v l. 1899., opustili bomo nje oddajo ter bomo oddajali druge fosfate. V prihodnji številki nam bo menda mogoče objaviti določene cene za umetna gnojila v l. 1899.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas.

Kmetijska podružnica v Metliki bode svojim udom letos oddajala korenjake (bilfe) iz podružnične trtnice, in sicer 1000 à 6 gld., ključe pa 1000 à 3 gld.; neudom pa necepljene trte 1000 à 10 gld., ključe 1000 à 3 gld.

Tudi cepljena drevesa se bodo oddajala iz drevesnice, za ktere se je zglasiti vsaj do 10., za trte in za ključe pa do konca februarja.

Rabiti se bode letos mogla tudi novo nabavljena travniška brana.

Kmetijska podružnica v Metliki,
28. januarja 1898.

Val. Burnik s. r., načelnik.

Vabilo

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Komendi, ki bo na Svecnico, 2. dne februarja ob 3. uri popoldne v prostorih ljudske šole v Komendi.

SPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice.
- 2.) Razgovor o nakupu novih strojev.
- 3.) Poročilo o računih.
- 4.) Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Komendi,
20. dne januarja 1899.

Janez Stercin s. r., načelnik.

Vabilo

k občenemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Žitnici pri Škofji Loki, ki bode v nedeljo, 12. februarja 1899. l. popoldne po cerkvenem opraviilu v šolski sobi.

SPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Račun za leto 1898
- 3.) Razgovor o potrebščinah za leto 1899.
- 4.) Razni nasveti in predlogi.

L. Ferjan s. r., načelnik.

Vabilo

k občenemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske na Bledu na pustno nedeljo, to je 12. dne svečana 1899. l. popoldne ob 3. v Blejskem domu.

SPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice v letu 1898.
- 2.) Predložitev računa za leto 1898.
- 3.) Voliteh dveh gg. računskih pregledovalcev računov iz leta 1898.
- 4.) Pojasnila in navodila p. n. gg. družabnikom v zmislu »Kmetovalca« štev. 1. s 15. dne januarja 1899. l. v posvetovanje in odobrenje.
- 5.) Naročevanje dreves.
- 6.) Razni nasveti.

Anton Wester s. r., načelnik.

Št. 503.

Razglas.

Ker je glasom uradnih naznanil kuga v gobcu in na parkljih v vojvodini Šteiziji popolnoma ponehala in tudi po Galiciji, Spodnjem

Avstrijskem in Moravskem ni več toliko razširjena, da bi bila nevarna. zato je deželna vlada s tem razglasom razveljavlja tuuradni razglas s 6. dne oktobra 1896. l., št. 15.290., vsled kterega je bilo prepovedano uvažati parkljasto živino iz zgoraj navedenih dežel na Kranjsko.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 13. dne januarja 1899.

Št. 837.

Razglas.

Glasom razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari s 13. dne t. m., št. 1347., je nastala med govejo živino velike županije Zagreb kužna bolezen v gobcu (kakor se misli Actinomycose) ter se je glasom bosenskega uradnega naznanila že zanesla v tri kraje ekspozitarnega ozemlja Kostajnica v Bosni.

To se razglašja s pristavkom, da se posestniki goveje živine nujno svare pred nakupovanjem govedi in velike županije Zagreb.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 13. dne januarja 1899.

Št. 896.

Razglas.

Z ozirom na sedanje stanje svinjske kuge na Štajerskem deželna vlada razveljavlja razglas z 20. dne avgusta 1896. l., št. 12120., s katerim je bila zoper več štajerskih političnih okrajev izdana uvozna prepoved, ter spet dopušča uvažanje prasičev iz Štajerskega na Kranjsko.

To se daje na občno znanje

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 15. dne januarja 1899

Listnicio uredništva.

A. R. na C. Da je prekajeno meso slabo, je vzrok nepravilno kajenje. V prihodnji številki priobčimo posebno razpravo o Vašem vprašanju.

J. B. v Š. Obrnite se na tvrdko, od ktere ste dobili seme, ta Vam bo gotovo rada dala navodilo.

F. T. o S. Tudi Vam velja prvi odgovor v današnji »listnici«.

J. H. v Z. Na Vaše vprašanje smo obširno odgovorili v 1. številki letošnjega letnika.

J. Č. v P. Na enako vprašanje smo odgovorili pod št. 178. v zadnji številki lanskega letnika.

P. M. v P. Vaš prasič ima vnetico očesne sluzne kože in skoraj gotovo tudi nahod. Imejte prasiča na gorkem in skrbite za zadosno čisto steljo, in nahod preide sam od sebe.

K. J. v N. Tri do štiri metre dolgih trt nihče ne prodaja in bi z njimi tudi ne dosegli nobenega posebnega uspeha. Sadite kakor vsak drug okoreninjene trte, ktere potem vzgajajte, kakor Vam najbolje kaže. Kje je take trte dobiti, nasli bode spomladi v našem listu med inserati.

F. T. v Z. Če hočete tako hišo osušiti, morate talno vodo odpeljati in potem sušenje sten prepustiti veščaku.

A. P. v S. Vi ste gotovo davčno napoved o svoji hiši napako naredili. Če menite, da niste prav obdačeni, pa naredite priziv, kadar dobite plačilni nalog. Kam in v katerem času je narediti priziv, to je povedano v plačilnem nalogu.

J. Š. v R. O teh zadevah nam ni nič znanega; obrnite se morate do okrajnega glavarstva v Kočevju, in če Vam tam nočejo dati pojasnil, se pa obrnite na trgovinsko in obrtno zbornico v Ljubljani.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 1b. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 31. januarja 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 50.— kr. do gld. 52.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 60.— kr. do gld. 65.— kr.; gorenjska repa gld. 33.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11 25 kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14 25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26 50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.— kr.; rudeči Hrvat gld. 8 50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v oimu sušene gld. 8.— kr. do gld. 8 50 kr.

brez dima sušene gld. 9.— kr. do gld. 9 50 kr.

Orehi domači: gld. 14 50 kr. do gld. 15 50 kr.

Ječlice nove: gld. 3 50 kr. do gld. 4.— kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ 30.— „ „ 32.— „

lahke „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličeve kože po gld. —70 kr. do gld. —80 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 33 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 „ „

Kože lisic po gld. 3 50 do 4.—

kun „ 9.— „ 10.— za par.

dihurjev „ 2 50 „ 3.—

vidr „ 9.— „ 10.—

Kože zajcev po 20 do 22 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 28. januarja 1899. Pšenica gld. 10 65 kr., rž gld. 8 65 kr., ječmen gld. 7 50 kr., oves gld. 6 10 kr., ajda gld. 8 50 kr., proso gld. 7 25 kr., tursica gld. 5 50 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 10.— kr., seno gld. 1 96 kr., slama gld. 1 78 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 30. januarja 1899. Pšenica gld. 9 50 kr., rž gld. 8 17 kr., ječmen gld. 7 60 kr., oves gld. 6 16 kr., tursica gld. 5 15 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Najboljši prašek za živino

je **Barthelovo** klajno apno; ono prepreči li-
zavost in glodanje lesa, prepreči mehčanje kosti, pre-
preči hujšanje, naredi živino ješčo, okrepi prebavljanje,
pomnoži mleko ter jajca, naredi živino močnejšo in tvori
trdo meso. (4-2)

Za vsako žival neobhodno potrebno. — Popisi zastoj. —
Pošiljate po 5 kg. kot poskus za 1 gld.

Dalje je v zalogi **maža za vozove** (Sparwagenfett), **va-
selin**, **olje za stroje** itd. po nizki ceni.

Miha Barthel in drug,

Dunaj X. Keplergasse št. 20.

Od vseh strani dohajajo pohvale za ročno in točno delo
lovskih pušk lastnoročnega izdelka od

Antona Sodia, puškarnja v Borovljah (Ferlach) Koroško.

Priporočam zatorej lovcem in strelcem mojo zalogo pušk
izdelane po najnovejših sistemih, najboljšega blaga in strela. Na-
znanjam, da so pri meni naročene puške delo iz prvih rok moje
tovarne, c. kr. uradno preskušane, ter dobro uravnane.

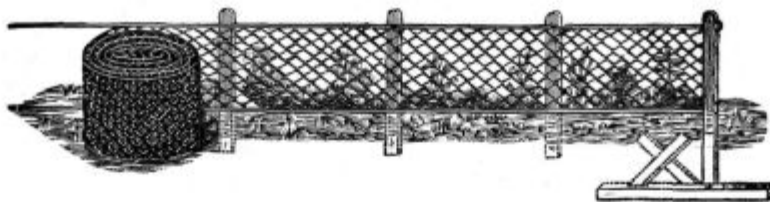
Specialitete: Puške za vojaške patrone (Mann-
licher) in trocevne puške; vsakovrstno orožje za osebno
brambo, ter vse v lovsko stroko spadajoče orodje dobi se
pri meni v najboljši kakavosti.

Prevzamem tudi vsako popravilo ali predelovanje kar
izvršujem po najnižjih cenah. (8-2)

Za vsako delo sem vestni porok sam.

Obširne ilustrovane cenike, slovenske ali pa nemške pošiljam na
zahtevanje poštne prosto.

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

ponuja sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, za preprežek v oknih in linah, za presipanje peska in gromoza, za noge snažiti i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, medne in železne tkanine, za stroje, mline, i. t. d. — vsakovrstna sita in rešeta za tovarne, mline, čiščenje žita ter razne lesene izdelke za kuhinjo i. t. d.

— Cenilnike na zahtevanje brezplačno! —

(11—1)

Umetni in trgovski vrtnar ALOIS KORSIKA v Ljubljani, (3—2)

naznanja, da je njegov cenik za l. 1899, ravnokar izšel, katerega razpošilja na zahtevanje franko in brezplačno. — Ob enem priporoča svojo bogato zalogo poljskih, zelenjadnih in cvetličnih semen, kakor vse drugo v vrtnarsko stroko spadajoče stvari sl. p. n. občinstvo po najnižjih cenah, ter prosi uljudno za mnogobrojen obisek.

Važno za kmetijstvo!

Redilna in hranilna štupa za
prašiče.

Najboljše redilno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi v tvorbo mesa in tolsče. — 1 zametek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld. (5—1)

Varstvena znamka.

Redilna štupa za

živino

Varstvena znamka.

za notranjo rabo pri kravah in konjih. Rabi se skoraj 50 let z najboljšim uspehom, če živina neče žreti in da se zboljša mleko. — 1 zametek z navodom o uporabi 50 kr., 5 zamotkov samo 2 gld.

Redilna in hranilna štupa za
kuretnino.

Najboljše zavarovano, redilno in dijetetično sredstvo za notranjo rabo, pospešuje tvorbo jajc. Za kure, purane, gosi, race itd. — 1 zametek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld.

Dobiva se

v lekarni Trnkóczy v Ljubljani,
Kranjsko.

Varstvena znamka.

Pismena ali pa z dopisnico za 2 kr. pod gorenjim naslovom vpisana naročila se najlože in najceneje izvršujejo po pošti. V tem slučaju se prosil natančnega naslova sprejemalčevega (ime, kraj, hišna številka, zadnja pošta in dežela).

Vsakovrstna

zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri (10—1)

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofiijo št. 4.

Raznovrstna

(13—1)

pristna isterska vina

črna in rumena, cene od 17 do 23 kr. liter; dalje pravi isterski tropinovec (zadacan) po 80 kr. liter priporoča

Tomo Tollazzi v Logatcu.

Na zahtevanje pošlje tudi vzorce.

OVES (Willkomm.)

Ta težka vrsta ovsu vspeva v vsaki zemlji, je najzgodnejša, dá zelo obilo pridelka, visoko in prav dobro slamo za krmljenje ter nepreleži. Ker se ta oves redko seje, zadošča na oralo 50 kg. (12—1)

Razpošilja se z vrečo vred 25 kg za 5 gld.; 50 kg za 9 gld. 50 kr.; 100 kg za 18 gld. Vzorci v vrečah po 5 kg se pošiljajo poštne prosto (franco) ako se znesek 1 gld. 70 kr. naprej pošlje na

grajšćinsko oskrbništvo Goliče
pri Konjicah na Sp. Štajerskem.